

PARADOKS EKONOMİ, SOSYOLOJİ VE POLİTİKA DERGİSİ

PARADOKS ECONOMICS, SOCIOLOGY AND POLICY JOURNAL

ISSN: 1305-7979

2019, Cilt/Vol: 15, Sayı/Issue: 2, Page: 279-294

PARADOKS
Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi

Editörler / Editors in Chief

Doç. Dr. Elif KARAKURT TOSUN
Doç. Dr. Sema AY
Dr. Hilal YILDIRIR KESER

TARANDIĞIMIZ INDEXLER

Dergide yayınlanan yazılardaki görüşler ve bu konudaki sorumluluk yazarlarına aittir. Yayınlanan eserlerde yer alan tüm içerik kaynak gösterilmeden kullanılamaz.

All the opinions written in articles are under responsibilities of the authors. None of the contents published cannot be used without being cited.

Yayın ve Danışma Kurulu / Publishing and Advisory Committee

Prof. Dr. Veysel BOZKURT (İstanbul Üniversitesi)
Prof. Dr. Marijan CINGULA (University of Zagreb)
Prof. Dr. Recai ÇINAR (Gazi Üniversitesi)
Prof. Dr. Aşkın KESER (Uludağ Üniversitesi)
Prof. Dr. Emine KOBAN (Gaziantep Üniversitesi)
Prof. Dr. Senay YÜRÜR (Yalova Üniversitesi)
Doç. Dr. Sema AY (Uludağ Üniversitesi)
Assoc. Prof. Dr. Mariah EHMKE (University of Wyoming)
Doç. Dr. Zerrin FIRAT (Uludağ Üniversitesi)
Assoc. Prof. Dr. Ausra REPECKIENE (Kaunas University)
Assoc. Prof. Dr. Cecilia RABONTU (University "Constantin Brancusi" of TgJiu)
Doç. Dr. Elif KARAKURT TOSUN (Uludağ Üniversitesi)
Doç. Dr. Ferhat ÖZBEK (Gümüşhane Üniversitesi)
Dr. Murat GENÇ (Otago University)
Dr. Hilal YILDIRIR KESER (Bursa Teknik Üniversitesi)

Hakem Kurulu / Referee Committee

Prof. Dr. Hamza ATEŞ (Kocaeli Üniversitesi)
Prof. Dr. Veysel BOZKURT (İstanbul Üniversitesi)
Prof. Dr. Marijan CINGULA (University of Zagreb)
Prof. Dr. Recai ÇINAR (Gazi Üniversitesi)
Prof. Dr. Kemal DEĞER (Karadeniz Teknik Üniversitesi)
Prof. Dr. Mehmet Sami DENKER (Dumlupınar Üniversitesi)
Prof. Dr. Kadir Yasin ERYİĞİT (Uludağ Üniversitesi)
Prof. Dr. Bülent GÜNŞOY (Anadolu Üniversitesi)
Prof. Dr. Ömer İŞCAN (Atatürk Üniversitesi)
Prof. Dr. Vedat KAYA (Atatürk Üniversitesi)
Prof. Dr. Sait KAYGUSUZ (Uludağ Üniversitesi)
Prof. Dr. Aşkın KESER (Uludağ Üniversitesi)
Prof. Dr. Emine KOBAN (Gaziantep Üniversitesi)
Prof. Dr. Serap PALAZ (Balıkesir Üniversitesi)
Prof. Dr. Ali Yaşar SARIBAY (Uludağ Üniversitesi)
Prof. Dr. Abdülkadir ŞENKAL (Kocaeli Üniversitesi)
Prof. Dr. Veli URHAN (Gazi Üniversitesi)
Prof. Dr. Sevtap ÜNAL (Atatürk Üniversitesi)
Prof. Dr. Sevda YAPRAKLI (Atatürk Üniversitesi)
Prof. Dr. Uğur YOZGAT (Marmara Üniversitesi)
Prof. Dr. Senay YÜRÜR (Yalova Üniversitesi)
Doç. Dr. Gül ATANUR (Bursa Teknik Üniversitesi)
Doç. Dr. Tülin ASLAN (Uludağ Üniversitesi)
Doç. Dr. Sema AY (Uludağ Üniversitesi)
Doç. Dr. Arzu ÇAHANTİMUR (Uludağ Üniversitesi)
Doç. Dr. Ceyda ÖZSOY (Anadolu Üniversitesi)
Doç. Dr. Elif KARAKURT TOSUN (Uludağ Üniversitesi)
Doç. Dr. Doğan BIÇKI (Muğla Üniversitesi)
Doç. Dr. Elif ÇOLAKOĞLU (Atatürk Üniversitesi)
Doç. Dr. Mithat Arman KARASU (Harran Üniversitesi)
Doç. Dr. Burcu KÜMBÜL GÜLER (Kocaeli Üniversitesi)
Doç. Dr. Ahmet MUTLU (Ondokuz Mayıs Üniversitesi)
Doç. Dr. Nilüfer NEGİZ (Süleyman Demirel Üniversitesi)
Doç. Dr. Veli Özer ÖZBEK (Dokuz Eylül Üniversitesi)
Doç. Dr. Ferhat ÖZBEK (Gümüşhane Üniversitesi)
Assoc. Prof. Dr. Cecilia RABONTU (University "Constantin Brancusi" of TgJiu)
Assoc. Prof. Dr. Ausra REPECKIENE (Kaunas University)
Doç. Dr. Gözde YILMAZ (Marmara Üniversitesi)
Doç. Dr. Aybeniz AKDENİZ AR (Balıkesir Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Cantürk CANER (Dumlupınar Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Ersoy SOYDAN (Kastamonu Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Oğuzhan ÖZALTIN (Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi)
Dr. Murat GENÇ (Otago University)
Dr. Enes Battal KESKİN (Uludağ Üniversitesi)

KALE AVRUPASI YAKLAŞIMI VE DÜZENSİZ GÖÇ¹²

FORTRESS EUROPE APPROACH AND IRREGULAR MIGRATION

Didem ŞAHAL ÇELİK

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, İl Göç Uzmanı

Doç.Dr. Sühal ŞEMŞİT

Manisa Celal Bayar Üniversitesi, İİBF, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü

ÖZET

İnsan haklarına saygı, özgürlük, demokrasi ve hukukun üstünlüğü gibi Avrupa Birliği (AB)'nin temel değerleri, düzensiz göçmenlerce, daha iyi bir hayata sahip olacaklarına dair birer güvence olarak algılanmaktadır. Bu nedenle ülkelerindeki istikrarsızlık, işsizlik, doğal afetler, ekonomik çöküşler gibi sebeplerle göç etme kararı alan kişiler için en önemli hedef noktası Avrupa Birliği ülkeleridir. AB'nin uyguladığı güvenlik odaklı göç politikalarının sonucunda ise, söz konusu düzensiz göçmenler ya denizde can kayıplarına konu; ya da göçmen kaçakçılarının ve insan ticareti çetelerinin kurbanı olmaktadır. Bu durum, AB'nin Schengen Anlaşmasıyla iç sınırları ortadan kalkan ancak dış duvarları yükseltile bir kale olarak algılanmasına neden olmuştur. AB, tüm eleştirilere rağmen, düzensiz göçle mücadelesinde kullandığı, sınır güvenliğini artırmak, göçmenlerin geri dönüşünü teşvik eden politikalar üretmek ve Türkiye gibi önemli kaynak ve transit ülkelerle geri kabul anlaşmaları imzalamak şeklindeki yöntemlerle Kale Avrupası yaklaşımını sürdürmeyi tercih etmiştir. Buna ek olarak AB, Temmuz- Aralık 2018 dönemindeki, düzensiz göçle ilgili katı tutumuyla bilinen Avusturya'nın dönem başkanlığında aldığı önlemleri daha da artırmayı ve sıkılaştırmayı hedeflemiştir. Bu çalışma, öncelikle düzensiz göç kavramını ele almakta, sonrasında ise AB'nin göç politikalarındaki kale Avrupa yaklaşımını irdelemektedir.

Anahtar Sözcükler: Düzensiz Göç, Avrupa Birliği, Kale Avrupası

- 1 Bu çalışma, Didem Şahal Çelik tarafından, Doç.Dr. Sühal Şemşit danışmanlığında tamamlanan "Koşulluluk Bağlamında Düzensiz Göçle Mücadelede Avrupa Birliği Geri Kabul Anlaşmaları ve Türkiye'ye Yansımaları" başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.
- 2 Bu çalışma, 18-20 Nisan 2019 tarihli 13.Uluslararası Kamu Yönetimi Sempozyumu'nda bildiri olarak sunulmuştur.

ABSTRACT

The basic values of EU (European Union) like respect of human rights, freedom, democracy and rule of law are perceived by irregular migrants as a guarantee that will provide them a better life. For this reason, the EU countries are the most important destination country for the people who decided to migrate because of the reasons like instability, unemployment, natural disasters and economic destructions in their country of origin. As a result of the implementation of EU's migration policies focused on security, irregular migrants has become either a subject to loss of lives in the sea or the victims of smugglers and human trafficking gangs. This situation, caused EU to be perceived as "falling internal borders with Schengen Agreement but rising fortress with walls". Despite all critics, EU preferred to continue "Fortress Europe approach with using the methods of fighting against irregular migration like promoting border security, voluntary return policies and signing readmission agreements with important origin and transit countries like Turkey. In addition to that; the EU targeted to enhance and strengthen the precautions that were taken in the July-December 2018 term presidency of Austria known for the firm approach towards irregular migration. This study firstly handles the concept of irregular migration, and then analyses fortress Europe approach in EU migration policies.

Keywords: Irregular Migration, European Union, Fortress Europe

GİRİŞ

Etkin bir şekilde yönetildiğinde, göç varış ülkeleri, kaynak ülkeler ve göçmenlerin kendilerine önemli derecede fayda sağlamaktadır. Ancak, küresel ölçekte zorunlu göçlerin ve AB'ye ve komşularına düzensiz göçün artması göçün etkin bir şekilde yönetilmesini zorlaştırmıştır (Köhler, 2017: 81). Göç hareketlerinin yasa dışı boyutu olarak adlandırılan düzensiz göç, günümüzde özellikle Avrupa Birliği (AB) ve Türkiye olmak üzere pek çok ülkeyi ilgilendiren önemli bir sorun haline gelmiştir. Çünkü düzensiz göç beraberinde sosyolojik, ekonomik, siyasi sorunların yanı sıra insan kaçakçılığı, insan ticareti gibi yeni kavramların da ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu nedenle ülkeler, düzensiz göçle mücadele konusuna ağırlık vermeye başlamıştır.

İnsan haklarına saygı, hukukun üstünlüğü gibi AB'nin temel değerleri, AB'nin düzensiz göçmenlerin en önemli hedef noktası haline gelmesine yol açmıştır. Ancak AB, son zamanlarda, kendisine yönelen düzensiz göç akımının artması sebebiyle göç yönetiminde güvenlik odaklı bir yaklaşım benimsemişi ve temel değerlerinden uzaklaşmaya başlamasıyla gündemde yer almaktadır. AB'ye yöneltilen eleştiriler "Kale Avrupası" şeklinde metaforlaşmıştır. FRONTEX'in verilerine göre 1.822.177 düzensiz göçmenin tespitiyle 2015 yılında rekor seviyelere ulaşan düzensiz göç akımına, başta Avusturya olmak üzere Balkan ülkeleri, Kale Avrupası yaklaşımına uygun olarak sınır güvenliklerini artırarak ve katı göç politikaları uygulayarak yanıt vermişlerdir.

Bu çalışma kapsamında, düzensiz göç kavramı, istatistiksel çerçevede AB'ye yönelen düzensiz göç, AB'nin düzensiz göçle mücadelesinin temelinde yer alan Kale Avrupası yaklaşımı ve bu yaklaşımın Avusturya'nın Temmuz-Aralık 2018'deki dönem başkanlığına yansımaları incelenmektedir.

1. Düzensiz Göç Kavramı

Düzensiz göç konusunda belirli ve genel bir tanım bulunmamaktadır. Uluslararası Göç Örgütü (IOM) tarafından düzensiz göç, kaynak, transit ve hedef ülkelerin ülkeye giriş veya çıkışlarına ilişkin kanunlarının, yasal düzenlemelerinin veya uluslararası anlaşmalarının dışında gerçekleşen yer değiştirme hareketi olarak tanımlanmaktadır (International Organisation for Migration (IOM), 2019). Ancak bu tanımda kaynak, transit ve hedef ülke terimleri ortaya çıkmakta ve düzensiz göçün bu terimler açısından anlamı farklılaşmaktadır. Bu nedenle öncelikle ilgili terimlerden bahsetmek gerekmektedir. Bu açıdan IOM tarafından yapılan tanımlamalara bakmak gerekir; hedef ülke, göç hareketleri için varılacak

hedef konumundaki ülke; kaynak ülke, kişilerin buldukları ülkenin sınırları dışındaki bir ülkeye kalıcı veya geçici olarak yerleşmek amacıyla terk ettikleri ülke ve transit ülke, göç hareketlerinin (düzenli veya düzensiz) içinden geçtiği ülke şeklinde yer almaktadır (IOM, 2019). Hedef ülke açısından düzensiz göç, yasal yollarla gelip yasal çıkış süreleri içerisinde çıkmayarak veya ilgili mevzuatta belirtilen izin veya belgeler olmaksızın bir ülkeye girme, bir ülkede kalma ve çalışma anlamına gelmektedir. Kaynak ülke açısından düzensiz göçten, bir kimsenin geçerli pasaport ya da seyahat belgesi olmaksızın uluslararası sınırları geçmesi ya da ülkeden ayrılmak için idari koşulları yerine getirmemesi durumlarında bahsedilebilir (IOM, 2019). Transit ülkelere göre ise düzensiz göç; kaynak ülkelerinden ayrılarak kanuni veya kanuna aykırı şekilde transit ülkeye giriş yapan ve hedef ülkelere gitmek amacıyla bu ülke sınırlarından geçen kişilerin göç hareketlerini kapsamaktadır (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2015).

6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (YUKK)'nda düzensiz göç, "yabancıların yasa dışı yollarla Türkiye'ye girişi, Türkiye'de kalışı, Türkiye'den ayrılışı ve Türkiye'de izinsiz çalışması (mad.3/1)" olarak tanımlanmıştır (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2014: 2).

2. AB'de Düzensiz Göç Sorununun Ortaya Çıkışı

Avrupa kıtasına yönelik göç hareketleri, tarihsel çerçevede üç evreye ayrılarak incelenmiştir. İlk evre, II. Dünya Savaşı sonrasında Avrupa ekonomisini canlandırmaya yönelik işçi eksikliğini gidermek üzere bir nevi açık kapı politikasının yürütülmesi sonucunda yaşanan işçi göçüdür. Özellikle Batı Avrupa ülkeleri, bu gerilemeden kurtulmak ve hızlı ekonomik gelişmeyi başlatmak için İspanya, İtalya, Türkiye, Portekiz, Yugoslavya ve Kuzey Afrika ülkelerinden çok sayıda yasal yollardan göçmen işçiler (misafir işçi) kabul etmişlerdir. Bu yasal göçmenler, Batı Avrupa'nın kısa sürede ekonomik gelişmesine katkıda bulunmuşlardır. 1950lerde başlayan Avrupa'nın işgücü ithali, 1973 Petrol Krizine kadar sürmüş ve 1970lerde başlayan ekonomik durgunlukla beraber Avrupa göçmenlere kapılarını kapatmaya başlamıştır.

1973'te patlak veren ekonomik kriz sonrasında ve düşük nitelikli yabancı işçi emeğine ihtiyacın azalmasıyla Batı Avrupa ülkeleri, göçmen işgücü alımlarını sona erdirmeye, göçmen işçi talebinde kısıtlamalara gitmeye, bu konuda yıllık kotalar koymaya ve bu ülkelerdeki mevcut göçmenlerin ülkelere geri dönüşlerini teşvik eden politikalar uygulamaya başlamışlardır. Ancak geri dönüşü teşvik edici bu politikaların amacına ulaşmadığı saptanmıştır. Çünkü bu ülkedeki göçmenler gitmeyi reddederek, buldukları ülkenin sosyal haklarından yararlanmayı tercih etmiş ve aile birleşmesi gibi yollarla sayılarını gün geçtikçe artırmıştır. Avrupa'ya göçün ikinci evresinin başlangıcını aile birleşmeleri oluşturmakla beraber; bu birleşmeler sonucunda, Avrupada artan göçmen sayısı hükümetler arası işbirliğini gerektirmiş ve göçün politikleşmesinin önünü açmıştır.

Avrupa'ya göçün üçüncü evresinde, ikinci evrede başlayan hükümetler arası işbirliğinin bir adım daha öteye giderek Birlik düzeyinde ortak göç politikası oluşturmaya yönelik çabalar yer almaktadır. Bu evrede, 1980'li yılların sonu itibarıyla, göç veren ülkelere olan İspanya, İrlanda, Yunanistan, İtalya ve Portekiz gibi ülkeler yavaş yavaş hedef ülke haline gelmişlerdir. Gelişmiş ülkelerin, düşük nitelikli göçmen işgücüne ihtiyaçlarının kalmaması ve bu göçmenlere yönelik engelleri arttırmaları, bu kişilerin yasal yollardan göç imkânı bulamamaları sebebiyle düzensiz göç hareketlerine yönelmelerine neden olmuştur. Söz konusu durum, bu gelişmiş ülkelerde, düzensiz göçle mücadele yolları arayışını doğurmuştur (Gençler, 2005: 176-177).

Üçüncü evrede göçmen hareketlerine ilişkin bir diğer dönüm noktası da Sovyetler Birliği'nin parçalanmasıdır. Sovyetler Birliği'nin parçalanması sonucunda Avrupa'ya düzensiz göç hareketlerinde önemli artış olmuştur. Çünkü Sovyetler Birliği'nin parçalanmasının akabinde varlığı belirgin hale gelen mafya benzeri yapılar; fakirlik ve zulüm altındaki çoğu göçmenin, bazı bedeller karşılığında yasa dışı şekilde

AB'ye girmelerini sağlamış ya da bu kişileri yasa dışı ve zorla çalıştırarak istismar etmiştir (Özgen, 2010:113). 2004 genişleme dalgası ile orta ve doğu Avrupa ülkelerinin AB'ye katılması, bu ülkelerdeki göçmen kaçakçılarının da AB bünyesine girmesine imkân vermiştir. Bu durum da düzensiz göç sorununun, insan ticareti ve göçmen kaçakçılığı boyutunu da ortaya çıkararak düzensiz göçle mücadele konusunda yeni cepheler açmıştır.

3. AB'de Düzensiz Göç Verileri

AB, 2015 yılında, sınırlarına illegal giriş yapmaya çalışan 1.822.177 düzensiz göçmenin tespit edilmesiyle düzensiz göçle mücadeleye hız vermiştir (FRONTEX, 2017:6). AB, 2015 yılında rekor seviyeye ulaşan düzensiz göç akımının akabinde kendi sınırlarındaki düzensiz göç hareketlerini daha iyi raporlayabilmek adına 14.09.2016'da FRONTEX (European Border and Coast Guard Agency/ Avrupa Sınır ve Sahil Güvenlik Kurumu)'i kurmuştur. FRONTEX, her yıl yayımladığı yıllık risk analizlerinde AB'nin kara, deniz ve hava sınırlarında gerçekleşen tüm olayları bir önceki yıl ile karşılaştırarak analiz etmektedir (FRONTEX, 2019). FRONTEX'in risk analiz raporlarına göre AB'nin dış sınırlarını yasa dışı olarak geçmeye çalışan göçmenlerin sayısı 2016 yılında 511.371 (FRONTEX, 2017: 14) ve 2017 yılında 204.739 (FRONTEX, 2018: 16) olarak belirlenmiştir.

İstatistiki veriler çerçevesinde genel bir değerlendirme yapıldığında; 2015 yılında AB'ye yasadışı yollarla girmeye çalışan düzensiz göçmenlerin sayısı rekor seviyeye ulaşmakla beraber 2016 yılında ciddi oranda düşüş yaşandığı saptanmıştır. Buna rağmen yarım milyonun üzerindeki tespit (511.371) hala 2010 (104.060) ve 2014 yılları (282.933) arasındaki toplam sayıdan oldukça yüksektir. Bu da 2016 yılında AB'nin dış sınırlarındaki baskının hala yüksek olduğu anlamına gelmektedir (FRONTEX, 2017:8). 2016 yılında düzensiz göçe konu göçmenlerin sayısındaki düşüşün başlıca nedeni, AB'nin Doğu Akdeniz ve Batı Balkan rotalarında almış olduğu önlemlerdir.

Doğu Akdeniz rotasında, 2016 yılında 182.277 yasa dışı giriş tespit edilmiştir. 2015 yılında ise bu sayı 885.386'dır. Bu açıdan 2015 ve 2016 yılları karşılaştırıldığında yasa dışı giriş tespitinde %80 azalma görülmektedir. Bu azalmanın başlıca sebebi, Türkiye'nin, deniz ve kara sınır güvenliğini sağlamayı ve Yunanistan'dan gönderilen düzensiz göçmenleri kabul edeceğini içeren 18 Mart 2016'da tarihli Türkiye-AB Mutabakatıdır. Bu mutabakat, düzensiz göçmenlerin Yunanistan üzerinden AB'ye yasa dışı giriş teşebbüslerinde caydırıcı olmuş ve insan kaçakçılığı ağlarını temelden zayıflatmıştır. Ege denizinde yasa dışı geçişleri önlemek için alınan bazı önlemler Doğu Ege'deki Yunan adalarına ulaşmak için tehlikeli deniz yolculuğu yapmada düzensiz göçmenlerin cesaretini kırmıştır. Çoğu düzensiz göçmen, diğer AB ülkelerine geçebilmek için Yunanistan'da uluslararası koruma başvurusunda bulunmuştur. 2016 yılında 28 üye devlete ek olarak Norveç ve İsviçre'ye toplam 1,1 milyon kişinin uluslararası koruma başvurusunda bulunduğu kaydedilmiştir. Bu sayı, 2015 yılında bugüne kadar kaydedilen en fazla başvuru sayısı olan 1,23 milyona yakındır. 2016 yılında en fazla uluslararası koruma başvurusunun yapıldığı ülke Yunanistan olarak belirlenmiştir. Bununla birlikte Yunanistan'daki göçmenlere yönelik çoğu merkezin kapasitesinin üzerinde hizmet vermesi merkezdeki göçmenler arasında olduğu gibi göçmenler ve yerel halk arasındaki tansiyonu da artırmıştır. Bu durum da Midilli, Sakız ve Samos adalarında ısrarlı isyanlara ve protestolara yol açmıştır. Bu sebeple, Eylül 2015'te oluşturulan yeniden yerleştirme mekanizması ile Yunanistan ve İtalya'daki uluslararası koruma başvuru sahiplerinin sayısının ve göç baskısının azalmasını sağlanması hedeflenmektedir(FRONTEX, 2017: 25).

Batı Balkan rotasında tespit edilen yasa dışı giriş sayısı 2015 yılında 764.038, 2016 yılında ise keskin bir düşüşle 130.261 olarak tespit edilmiştir. Batı Balkan rotasındaki göç hareketleri Yunanistan ve Makedonya'dan başlayarak Macaristan ve Sırbistan kara sınırına doğru yapılmaktadır. Buna ek olarak Türkiye'den Bulgaristan'a yasa dışı giriş yapan ve diğer AB ülkelerine geçmek isteyenler çoğunluklu

olmak üzere, Bulgaristan ve Romanya'nın çıkışındaki Sırbistan kara sınırında daha çok yasa dışı giriş tespitleri olduğu raporlanmıştır. Ayrıca 2016 yılında Bulgaristan ve Türkiye kara sınırındaki yasa dışı girişlerin de azaldığı tespit edilmiştir. Bu rotada düzensiz göçmen baskısını azaltmak için bazı önlemler alınmıştır. Bu önlemlerden en etkilisi 2016 yılının Temmuz ayında Macaristan'da düzensiz göçle mücadelede yürürlüğe giren kanundur. Bu kanun, yetkililere, ülkenin dış sınırınının 8 km yakınında özel olarak tasarlanmış transit bölgelerde tespit edilen tüm düzensiz göçmenlerin geri gönderilmelerine izin vermektedir. Düzensiz göçmenlerin bu transit alana varır varmaz kayıt ve Macaristan'a yasal kabul işlemleri için 30 gün civarında beklemeleri ya da Sırbistan'a gönüllü geri dönüş yapmaları gerekmektedir. Bu yasal değişiklik Macaristan'ın raporlama standartlarını da etkileyerek yasa dışı geçişlerin azalmasını sağlamıştır (FRONTEX, 2017: 19).

AB sınırlarındaki düzensiz göç baskısı 2017 ve 2018 yıllarında da istikrarlı olarak azalmaya devam etmiştir. IOM'un 01.01.2017- 05.12.2017 ile 01.01.2018-05.12.2018 tarihleri arasında 2017 yılında 179.536, 2018 yılında 134.004 düzensiz göçmen Akdeniz üzerinden AB'ye giriş yapmıştır. 18 Mart 2016 Mutabakatının etkisiyle düşüş devam ederek 01.01.2018- 05.12.2018 aralığında Yunanistan'a geçiş yapan düzensiz göçmen sayısı 45.737 olarak belirlenmiştir (UN Dispatch, 2019).

4. AB'nin Düzensiz Göç Karşı Geliştirdiği Yaklaşım: Kale Avrupası Yaklaşımı

AB'nin maruz kaldığı düzensiz göç hareketleri, ekonomik, sosyal ve siyasi alanlarda farklı sonuçlar doğurmuştur. Düzensiz göç, bazı alanlarda olumlu etkiler yaratsa da, sosyal ve siyasi alandaki negatif etkileri bugün bile artarak devam etmektedir. Bunun sonucu olarak AB'nin, zamana ve ekonomik koşullara göre değişken göç politikaları izlediği görülmektedir. Örneğin, ekonomiye ve kalkınmaya katkı sağladığı sürece, AB tarafından, göçü kabul gören bir politika izlenmiş, hatta düzensiz göçe bile göz yumulmuş; ancak, ekonomik çıkmazlara girildiğinde göçe kapılar kapatılarak mevcut göçmenlerin ülkelerine dönmeleri teşvik edilmeye çalışılmıştır (Karaşahin, 2012: 50). Bu durumu somutlaştırmak için 1973 ve 2008 ekonomik krizleri örnek verilebilir. 1973 Ekonomik Krizi'nde, göçmen işçi alımları azaltılmış, kotalarla sınırlandırılmış ve göçmen işçilerin ülkelerine dönüşlerini teşvik eden politikalar uygulanmıştır. Bu anlamda düzenli ve düzensiz göçü kontrol altına almak amacıyla yapılan ilk yasal düzenleme Fransa tarafından 1972 yılında yapılmış; 1973 yılında işverenler tarafından gelen tüm tepkilere rağmen 1974 yılında söz konusu düzenleme daha da katılaştırılmıştır. Fransa'nın akabinde 1972 yılında İsveç de verdiği göç izinlerinde kısıtlamalara gitmiştir. Hollanda, 1970'li yılların sonunda göç kontrolüne yönelik önlemler almaya karar vermiştir. İngiltere ise, bu konuda 1962 yılında harekete geçerek İngiliz Uluslar Topluluğu (Commonwealth) ülkelerinden kaynaklanan göçü azaltmaya başlamış ve 1971 yılında yapılan yasal düzenleme ile bu göç hareketini sınırlamıştır (Gençler, 2005: 177).

AB'nin yaşadığı güvenlik kaygıları, AB ülkelerinin daha önce yasal olarak aldığı göçmen işgücünü, kriz zamanlarında geri göndermeye yönelik politikalarla kendini göstermiştir. Bu süreçte göçmenlerin AB ülkelerine entegrasyonda başarısız olması, iş gücü açığı olan alanlardaki niteliklere sahip olmamaları, kriminal olayların artması gibi nedenler, AB kapılarının göçmenlere kapanması için bir adım teşkil etmiş ve 1990'ların başında Kale Avrupası (Fortress Europe) yaklaşımı devreye sokulmuştur. Bu yaklaşımla, yasal olarak ikamet izni olan göçmenlerin AB'de kalabildiği, diğerlerinin ise sınır dışı edildiği bir AB oluşturulmuştur. AB ülkelerindeki bu gelişmeler AB'nin dış dünyadaki imajını değiştirerek Schengen Anlaşmasıyla (1985) "iç sınırları kalkan ancak dış duvarları yükselen bir kale (*Fortress Europe*)" olarak algılanmasına neden olmuştur (Kaya, 2013:104).

2000'lerden sonra ise AB ülkelerinde, düzensiz göçmenler ile mülteciler, insani yaklaşımlara konu olmaktan ziyade, siyasi alanda partilerin seçim yarışlarında kullandıkları bir koz haline gelmiştir. Aşırı sağ partilerin göçmenlerin sosyoekonomik sorunlara yol açtığı, entegre olmadıkları ya da olamadıkları

yönündeki siyasi söylemleri kaygı verici bir hale gelmiştir. Buna güvenlik kaygısı da eklenince, AB sınırlarının bir kale gibi savunulması yönündeki düşüncelerin benimsenmesi sonucunda Korunaklı Kale Avrupası söylemleri sesli bir şekilde dillendirilmeye başlanmıştır (Sever ve Sever, 2013: 94).

AB'nin güvenlik kaygıları, 11 Eylül 2001'de ABD'ye yapılan terör saldırılarıyla daha da somutlaşmıştır. Bu saldırı, AB'de de terör kaygıları yaratarak, AB'nin, ABD'nin güvenlik politikalarına yaklaşmasını sağlamıştır. Örneğin ABD'de, ABD'ye giriş yapan herkesin parmak izi alınması sistemine paralel olarak AB'de EURODAC sözleşmesi yürürlüğe girmiştir. Bu sözleşme gereğince üye devletlerden herhangi birine uluslararası koruma talebinde bulunan ya da düzensiz göçmenlerin parmak izleri alınabilecek ve üye ülkeler arasında bu parmak izleri paylaşılabilir (European Commission, 2019). Bir başka uygulama ise Yolcu İsim Kayıt Sistemi (Passenger Name Records – PNR)dir. Bu uygulama ile de AB sınırlarına giren herkes kaydedilerek; bu yolcuların e-posta, özel sağlık sigortası, sık uçuş bilgileri, ödeme bilgileri gibi 34 farklı verisi hakkında bilgi sahibi olunabilmektedir. Bu tarz uygulamalarla terörizm ve düzensiz göçe karşı mücadele amaçlanmaktadır (European Commission, 2019). Ancak bu uygulamalar, tüm mültecileri Avrupalıların gözünde potansiyel terörist ya da potansiyel suçlu konumuna düşmesine sebep olmaktadır.

AB'nin düzensiz göçmenlere yönelik gündeminin güvenlik kavramı ile ilişkilendirmesinin altında yatan temel sebeplerden birisi de ABD'den sonra AB'de de terör saldırılarının yaşanmasıdır. 1 Mart 2004'te İspanya (Madrid)'de 3 ayrı trene El Kaide tarafından düzenlenen bombalı saldırılar, 7 Temmuz 2005'te İngiltere (Londra)'de 4 teröristin çantalarında taşıdıkları patlayıcılarla yoğun ulaşım noktalarında düzenledikleri intihar saldırıları, 7 Ocak 2015'te Fransa (Paris)'de mizah dergisi Charlie Hebdo'nun ofisine düzenlenen silahlı saldırı, 13 Kasım 2015'te Fransa'nın başkenti Paris'te IŞİD terör örgütü tarafından eş zamanlı silahlı ve bombalı saldırılar, 22 Mart 2016'da Belçika'nın başkenti Brüksel'de IŞİD terör örgütü tarafından havalimanı ve bir metro istasyonunda düzenlenen intihar saldırıları ve 14 Temmuz 2016'da Fransa'nın en önemli milli bayramı Bastille Günü'nde bir terörist tarafından Nice kentinin kana bulanması günümüzde aynı güvenlik kaygılarının devam ettiğini teyitlemekle beraber göçün her türlüşüne yönelik bakış açısını daha da olumsuzlaştırmıştır (Avrupa'yı Sarsan Terör Saldırıları, *Milliyet*, 15.07.2016). Bunun yanı sıra bahsedilen saldırıları düzenleyen terör örgütlerinin eylemlerinin altında dini söylemlerin yer alması, özellikle Müslüman göçmenlerin potansiyel terörist olarak algılanmasına neden olmuş ve AB genelinde İslam karşıtlığını artırmıştır (Hackett, 2017).

Bahsedilen sosyal ve siyasi atmosferde AB'de yabancı düşmanlığını besleyen partilerin oyları yükselmiştir. Bunun sonucunda merkez sağ ve sol partiler, karşı argümanlar üretmek yerine mültecilerin denizde ölümlerine göz yumarak sınır güvenliğini artırmaya yönelik politikalar uygulamış ve hatta oy kaygısı güderek aşırı sağ söylemleri sahiplenmişlerdir (TBMM, 2018: 273). AB, bu siyasi konjonktürde kendisine yönelen düzensiz göç akımına karşı insani politikalar izlemek yerine güvenlik odaklı bir politika uygulamayı tercih etmiştir. Bunun neticesinde sınır güvenliğini artırmak ve düzensiz göçmenler açısından caydırıcılık yaratmak adına öncelikle sınırlarına tel örgüler örmüş, telleri yükseltmiş, akabinde keskinleştirmiş ve sınırlarındaki güvenlik güçlerinin sayısını artırmıştır. AB, sınır güvenliğine yönelik alınan önlemler ve harcanan yüksek miktardaki fonlar sebebiyle oldukça eleştirilmiştir. Alınan sınır güvenliği önlemlerinin kale duvarına benzetilmesi sebebiyle eleştiriler “Kale Avrupası” şeklinde metafor haline gelmiştir. AB, bahsedilen kale duvarlarını ekonomik göçmenlerin düzensiz geçişlerini önlemek için inşa ettiği yönünde gerekçe ileri sürmektedir. Gerçekte ise, düzensiz göçmenlerin, menşe ülkeleri olan Suriye, Eritre, Afganistan ve Somali gibi ülkelerdeki çatışma ve zulümden kaçtıkları söz konusudur (Hacıoğlu, 2016: 416).

AB'nin düzensiz göçle mücadelesinde uygulamayı tercih ettiği Kale Avrupası yaklaşımı, 2013 Ekim ayında, İtalya'nın Lampedusa Adası'nda 500 kaçak göçmeni taşıyan teknenin batmasıyla gündeme

taşınmış ve eleştiriler başlamıştır. Frankfurter Rundschau gazetesi, bahse konu olay özelinde AB'nin Kale Avrupası yaklaşımına tepkisini şu şekilde özetlemiştir (AB Haber-DW, 2013):

“Cumhurbaşkanı Gauck (dünkü) konuşmasında Avrupa’yı zihniyet, kültür ve tarihî geçmişten oluşan sıkı bağların bütünleştirdiğini vurguluyordu. Ama aynı saatlerde Avrupa kıtasının kıyılarında çok sayıda mülteci boğularak ölüyordu. Sınırları önünde boğularak ölen insanları bu sözde değerler topluluğunun seyretmesini hangi zihniyete borçluyuz? Bunun kültürle ne ilgisi var? Özellikle Almanya, kendi kıtasını büyük bir özveri ile dışarıya kapatmayı hangi tarihî geçmişten öğrenmiştir?”

Lampedusa Adası'nda yaşananlar sadece bu olayla sınırlı olmamıştır. Ada bu olayın öncesinde ve sonrasında da benzer olaylara tanık olmuş ve hala olmaktadır. İtalya'nın yanı sıra, 2015 yılında yaşanan düzensiz göç hareketlerinden en fazla etkilenen ülkelerden birisi de Yunanistan olmuştur. Bu süreçte, Türkiye üzerinden AB'ye giriş güzergahında olan başta Avusturya olmak üzere Balkan ülkeleri sınır güvenliklerini artırmak şeklinde önlem almıştır. Balkan güzergâhı üzerindeki ülkelerin İçişleri ve Savunma Bakanlarının katılımıyla Viyana'da düzenlenen toplantıda, yeni mülteci hareketi ihtimaline karşı bir güvenlik planı hazırlanması kararlaştırılmıştır. Böylece, Yunanistan'dan Avusturya ve Almanya'ya kadar uzanan güzergâhtaki güvenlik açıklarının kapatılması hedeflenmiştir. Dönemin Avusturya İçişleri Bakanı Wolfgang Sobotka, bunun insan kaçakçıları için verilecek açık bir mesaj olduğunu söylemiş ve “Avrupa'ya yasa dışı yollardan gelmenin” artık mümkün olmayacağını da ifade etmiştir. Güzergâh üzerindeki ülkelerin dikkatli olduğunu belirten Sobotka, “emniyet kemerini zamanında takmayı” tercih ettiklerini dile getirmiştir (Deutsche Welle, 08.02.2017). Avusturya'yı Balkan ülkelerinin izlemesiyle, mülteciler ve göçmenler Yunanistan'da birikmeye başlamıştır (Deutsche Welle, 27.12.2016). Bu sebeple Yunanistan'a gitmek için Türkiye'yi transit ülke olarak kullanan düzensiz göçmenlerin sayısında büyük artış yaşanmıştır. Bu anlamda Avrupa'yı ve dünyayı derinden sarsan ve mülteci krizinin sembolü haline gelen olay, 02.09.2015 tarihinde Türkiye üzerinden Yunanistan'ın Kos adasına gitmek amacıyla bindikleri botun batması sonucunda boğularak ölen 3 yaşındaki Suriye uyruklu Aylan Kurdi'nin cansız bedeninin kıyıya vurması olmuştur. Aylan Kurdi'nin kıyıya vurmuş minik bedeni, dünya genelinde tüm insanların vicdanını sorgulatmakla kalmamış, göçmenlere kapılarını kapama yönünde sıkı politikalar uygulamaya odaklı AB'yi yoğun eleştirilere maruz bırakmış ve temel değerlerinden olan insan hakları kavramını hatırlatmıştır (Reuters, 02.09.2015).

Şekil 1: Suriye Uyruklu Aylan Bebek

Kaynak: Reuters, 02.09.2015.

Aylan Kurdi'nin ölümü, siyasi anlamda düzensiz göç ve mülteci krizini devletlerin gündeminde üst sıralara çıkarırken, göçmen sorununa yönelik toplumsal algıyı da artırmıştır. Bu durum göçmenlerin deniz üzerinden yasa dışı geçişlerinde bir caydırıcılık yaratmamış; aksine 23.09.2015 tarihinde Türkiye'deki yaklaşık 3 bin Suriyelinin, "Sınırı açın." "Denizde ölmek istemiyoruz. Hepimiz Aylan'ız." pankartları ve "Oradan Avrupa halklarına sesleneceğiz, devletlerine değil. Çünkü Avrupalılar, adaletliler, insancılar. Denizde ölmemize izin vermezler." düşüncesiyle Edirne ilinde Bulgaristan ve Yunanistan sınırında günlerce kararlılıkla beklemesine sebep olmuştur (Deutsche Welle, 23.09.2015). 24.09.2015 tarihinde ise Brüksel'de AB liderleri tarafından yapılan zirvede, açık kapı politikasının sona ermesi ve sınır güvenliğinin kaçınılmaz olduğu yönünde uzlaşımakla birlikte, Yunanistan, Bulgaristan ve İtalya'da mülteciler için kabul merkezleri inşa edilmesi ve sığınmacılara yapılacak yardımlar için bütçenin iki kat artırılarak 9 milyar 200 milyon avroya çıkarılması, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK), FRONTEX ve Türkiye'ye maddi yardımlar yapılması yönünde kararlar alınmıştır (Deutsche Welle, 24.09.2015).

Aylan Kurdi'nin dünyada yarattığı yankılar AB'nin göç politikasını da etkileyerek, göç yönetiminde, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (GİGM)'nin 2015 yılı verilerine göre 2.503.549 Suriyeliye ev sahipliği yapan Türkiye ile işbirliğinin zorunluluğunu ortaya çıkarmıştır (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2019). Bu sebeple AB ve Türkiye, Türkiye üzerinden AB'ye yönelen Suriyelilerin başrolde olduğu düzensiz göç akımını durdurmayı ve uluslararası koruma ihtiyacı olan Suriyelileri de gözetilen bir çözüm bulmak üzere görüşmeleri sıklaştırmıştır. Böylece 24 Eylül Zirvesini takip eden 29 Kasım 2015 Zirvesi'nde alınan kararlar uyarınca taraflar arasında görüşmeler artmış ve bu zirveyi takip eden 18-19 Mart 2016 tarihli Brüksel'de gerçekleştirilen üçüncü zirvede düzensiz göç ve geri kabule ilişkin önemli kararlar alınmıştır. 18 Mart 2016 Zirvesi'nin temel amacı, Türkiye üzerinden Yunanistan'a yönelik düzensiz göç akımının, insan kaçakçılığının ve bu uğurda meydana gelen can kayıplarının önlenmesidir. Bu rota üzerinde gerçekleşen düzensiz göç akını diğer AB ülkeleri açısından da düzensiz göçmen potansiyeli bakımından tehlike oluşturması sebebiyle önem taşımaktadır. 18 Mart Zirvesi bahsedilen hassasiyetler çerçevesinde 9 maddelik bir mutabakatla sonuçlanmıştır. Bu mutabakatta; 20 Mart 2016 tarihi itibarıyla Türkiye üzerinden Yunan adalarına geçen düzensiz göçmenlerden uluslararası koruma başvurusunda bulunmayan ve uluslararası koruma başvurusu reddedilenlerin Türkiye'ye iade edileceği, "bire bir formülü" kapsamında Yunan adalarından Türkiye'ye iade edilen her bir Suriyeli için Türkiye'de geçici koruma kapsamında ikamet eden bir Suriyelinin AB'ye yerleştirileceği ve AB'nin Türkiye'ye ödemeyi taahhüt ettiği 3 milyar Avroya ek olarak 2018 yılının sonuna kadar 3 milyar Avroluk bir fon daha ödeyeceği hususları dikkati çekmektedir. Mutabakatta AB, ilk etapta 18.000 sonrasında ise 54.000 olmak üzere Türkiye'den 72.000 Suriyeli kabul edeceğini; bu kotanın koşullara göre artırılacağını de taahhüt etmiştir (T.C. AB Bakanlığı, 2018). GİGM'in 07.02.2019 tarihli verilerine göre Türkiye'de geçici koruma kapsamında olan Suriyelilerin sayısı 3.644.342; 31.01.2019 tarihli verilerine göre "bire bir formülü" kapsamında Türkiye'den AB'ye yerleştirilen Suriyelilerin sayısı ise 19.344'tür (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2019). Gerek Türkiye'nin geçici koruma sağladığı Suriyeli sayısı ile AB'nin Türkiye'den kabul ettiği Suriyeli sayısı gerekse de Türkiye ile işbirliğinde külfeti yeterli oranda paylaşmaması, Aylan Kurdi'nin Kale Avrupası yaklaşımını kısa süreli olarak ve yüzeysel etkilediğini göstermektedir.

Kale Avrupası yaklaşımı, 1 Temmuz 2018 tarihinde AB Dönem Başkanlığını Avusturya'nın devralmasının akabinde "Koruyan Avrupa" mottosuyla daha güçlenerek gündeme gelmiştir. Yeni dönem başkanı Sebastian Kurz, altı aylık dönem başkanlığında "Koruyan Avrupa" mottosunu benimseyerek, temel önceliklerinin "güvenlik ve düzensiz göç ile mücadele, dijitalleşme yoluyla refahın ve rekabet gücünün korunması, Avrupa'nın komşu bölgelerinde istikrar-Batı Balkanlar ve Güneydoğu Avrupa'ya yönelik

AB yaklaşımı” olduğunu ifade etmiştir. Dönem Başkanı Avusturya, AB vatandaşlarının korunmasını en önemli öncelik olarak belirlerken, göç politikasında bir paradigma değişikliğine ihtiyaç olduğunu, bu nedenle AB'nin dış sınırlarının korunmasına odaklanılması gerektiğini vurgulamıştır. Bunun için de, FRONTEX'in güçlendirilmesi, özellikle mültecilerin geri gönderilmesi sürecinde üçüncü ülkelerle daha yakın bir işbirliği ve AB'ye göç etmeden önce korunmaya muhtaç olanlara yardım edilmesi hedeflenmiştir. Güvenlik konusunda ise Avusturya dönem başkanlığı, üye devletlerin güvenlik birimleri arasında etkin işbirliğinin ve bilgi paylaşımının geliştirilmesi ile terör tehditleri ve artan radikalleşmeye karşı mücadeleyi ön planda tutmuştur. Buna ek olarak, siyasi İslam karşıtı stratejiler ve Avrupa stili İslam'ın gelişmesi için tartışmaların başlatılması önerisi dikkat çekmiştir (İktisadi Kalkınma Vakfı, 2019).

2015 yılındaki düzensiz göç ve sığınmacı krizinde Balkan rotasını göçmenlere kapatma düşüncesinin mimarı ve uygulayıcısı Avusturya, AB'ye yönelen düzensiz göç baskısının büyük ölçüde azalmasına rağmen AB dış sınır kontrollerinin ve güvenliğin artırılmasını öncelik olarak görmektedir. Ayrıca Kurz, “Akdeniz’de kurtarılmanın Orta Avrupa’ya giriş izni anlamına gelmemesi” gerektiğini belirterek, AB dışında sığınmacı merkezleri kurulması fikrini, AB ülkeleri içinde en fazla destekleyen liderler arasında yer almaktadır (NTV, 01.07.2018). Avusturya'nın dönem başkanlığı süresince özellikle göç politikasına ilişkin argümanları gerek kamuoyu gerekse de sivil toplum kuruluşları tarafından tepkiyle karşılanmıştır. Avusturya'nın Pratersten şehrinde toplanan AB vatandaşları, “Duvar inşa etme, köprüler kur”, “İnsanlar yaşasın”, “Nazilere hayır” yazılı pankartlar açarak AB'nin göç politikasına ilişkin tepkilerini dile getirmişlerdir. Volkshilfe sivil toplum kuruluşu sözcüsü Erich Fenninger de uygulanan politikaların Nazi dönemini andırdığını; AB'nin temel değerlerinin, insan haklarının ve 1951 tarihli Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Cenevre Sözleşmesi'nin yöneticiler tarafından tartışmaya açılmak istendiğini yönünde ifadeler kullanmıştır. Fenninger, iltica edenlere kapılarını kapayan ve Akdeniz’de yaşanan göçmen ölümlerine göz yuman AB'nin Kale Avrupası yaklaşımına “Biz duvarlarla çevrili bir Avrupa istemiyoruz. Sorumluluk sahibi ve insanlara kapılarını açan bir Avrupa istiyoruz ve bunun için mücadele veriyoruz” şeklinde tepki göstermiştir (TRT Haber, 13.09.2018).

Bu süreçte AB'nin, AB topraklarına ayak basan ilticacılara iyi muamele göstermek ile güvenleştirilmiş bir yaklaşımla sınır kontrollerini arttırarak düzensiz göçmen sayısını azaltmak arasında bölünen bir politika izlediği görülmektedir. Kurumsal olarak bakıldığında ise, Avrupa Konseyi'ne kıyasla AB Komisyonu'nun daha fazla insan hakları odaklı bir göçmen politikasını desteklediği söylenebilir. Sınır kontrollerinin güvenlik odaklı bir yaklaşımla daha da arttırılması, iltica etmek isteyen kişileri düzensiz göç yollarına daha fazla itmekte ve insani dramları arttırmaktadır. AB Komisyonu, bu yaklaşım yerine, güvenli ve yasal göç rotalarının açılmasını önermektedir. Bu şekilde, ilticacılar yaşamlarını riske sokmadan güvende olabilecek, AB de değerlerinden ödün vermeden sınır kontrollerini sağlayabilecektir. Ancak, Avrupada popülizmin ve aşırı sağın yükseldiği bu dönemde, AB göç politikalarında bu yönde bir değişim sağlanabilmesi kısa vadede mümkün görünmemektedir (Völkel, 2017: 94-95).

SONUÇ

Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla göçmen kaçakçılığı ve insan ticareti ağlarının artması ve 2004 genişlemesiyle Orta ve Doğu Avrupa ülkelerinin AB bünyesine dahil olmasıyla düzensiz göç sorunu boyut değiştirmiştir. 11 Eylül 2001'de ABD'de yaşanan terör saldırılarıyla AB nezdinde güvenlik meselesi haline gelen göç sorunu, AB'de de dini temellere dayalı olduklarını öne süren terör örgütlerinin üstlendikleri saldırıların yaşanmasıyla birlikte yabancı düşmanlığına eklenen islamofobiyle siyasileşmiştir. Birliğin dış sınırlarını güvenlik sorunu olarak gördüğü göçmenlere karşı korumayı hedefleyen Kale Avrupası yaklaşımı, pek çok açıdan AB'nin temel değerleriyle çeliştiği ve uluslararası iltica hukukunu ihlal ettiği

gerekçesiyle eleştirilmektedir. Kendisine yönelen düzensiz göç akınlarına karşı sınır güvenliğini artırarak yanıt veren AB, sınırlarına ulaşmak amacıyla gelen pek çok sığınmacının da denizde ölmelerine bir nevi göz yummuştur. 2011 yılında Suriye’de yaşanan iç savaş sonrası Türkiye üzerinden AB’ye yönelen düzensiz göç ve sığınmacı akınında 2015 yılında rekor sayılar kaydedilmiştir. AB, bu olağanüstü akına karşı kararlı bir şekilde sürdürdüğü Kale Avrupası yaklaşımını, Aylan bebeğin cansız vücudunun kıyıya vurmasıyla birlikte bir nebze esneterek hem denizde ölen düzensiz göçmenler hem de korumaya ihtiyaç duyan sığınmacılar açısından, Türkiye gibi kilit transit ülkelerin işbirliğini içeren çözümler üretmeye çalışmıştır. Ancak AB’nin ürettiği çözümlerde, külfet paylaşımında kendi üzerine düşen sorumlulukları yeterince yerine getirmediği ve sınırlarını Türkiye’ye yüklediği sorumluluklar temelinde koruduğu tartışılmaktadır. Kale Avrupası yaklaşımının, 2018 Temmuz ayında Avusturya’nın Koruyan Avrupa motosuyla devraldığı dönem başkanlığında yeniden gündeme gelmesi de AB’nin düzensiz göçle mücadele konusundaki sıkı politikalarının devam ettiğinin göstergesidir.

KAYNAKÇA

- AB Haber –DW (2013). “AB’nin Mülteci Politikası Tartışılıyor: Lampedusa’da 300’den Fazla Kişi Hayatını Kaybetti”, http://www.abhaber.com/index.php?option=com_content&view=article&id=52591:ab%E2%80%99nin-m%C3%BClteci-politikas%C4%B1-tart%C4%B1-C5%9F%C4%B1yor-lampedusa%E2%80%99da-300-den-fazla-ki%C5%9Fi-hayat%C4%B1n%C4%B1-kaybetti&catid=214:-manset-haber&Itemid=915, (Erişim Tarihi: 03.09.2014).
- Deutsche Welle (2016). “AB’nin Kriz Yılı:2016”, <http://www.dw.com/tr/abnin-kriz-y%C4%B1l%C4%B1-2016/a-36914406>, (Erişim Tarihi: 15.05.2017).
- Deutsche Welle (2015). “AB Açık Kapı Siyasetini Bitiriyor”, <http://www.dw.com/tr/ab-a%C3%A7%C4%B1k-kap%C4%B1-siyasetini-bitiriyor/a-18736548>, 24.09.2015 (Erişim Tarihi: 1.05.2017).
- Deutsche Welle (2017). ”Balkan Rotasındaki Son Geçiş Noktaları Kapatılıyor”, <http://www.dw.com/tr/balkan-rotas%C4%B1ndaki-son-ge%C3%A7i%C5%9F-noktalar%C4%B1-kapat%C4%B1l%C4%B1yor/a-37461767>, (Erişim Tarihi: 15.05.2017).
- Deutsche Welle (2015). “*Sığınmacılar Direniyor: Gitmiyoruz*”, <http://www.dw.com/tr/s%C4%B1nmac%C4%B1lar-direniyor-gitm%C4%B1yoruz/a-18730848>, 23.09.2015 (Erişim Tarihi: 15.05.2017).
- European Commission. “Identification of Applicants (EURODAC)”, https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/asylum/identification-of-applicants_en, (Erişim Tarihi: 01.02.2019)
- European Commission. “Passenger Name Record (PNR)”, https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/police-cooperation/information-exchange/pnr_en, (Erişim Tarihi: 01.02.2019)
- FRONTEX (2015). “710.00 Migrants Entered EU in First Nine Months of 2015” <http://FRONTEX.europa.eu/news/710-000-migrants-entered-eu-in-first-nine-months-of-2015-NUiBkk>, (15.05.2017).
- FRONTEX. “Legal Basis”, <https://frontex.europa.eu/about-frontex/legal-basis/>, (Erişim Tarihi: 09.02.2019)
- FRONTEX (2017). “Risk Analysis for 2017”, https://FRONTEX.europa.eu/assets/Publications/Risk_Analysis/Annual_Risk_Analysis_2017.pdf, (Erişim Tarihi: 04.11.2017).
- FRONTEX (2018). “Risk Analysis for 2018”. Varşova.

- Gençler, A. (2005). "Avrupa Birliği'nin Göç Politikası". *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, 49: 176-186.
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (2019). "Gecici Koruma", http://www.goc.gov.tr/icerik6/gecici-koruma_363_378_4713_icerik, (28.02.2019)
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (2015). "Genel Bilgi" http://www.goc.gov.tr/icerik6/genel-bilgi_409_422_423_icerik, (Erişim Tarihi: 05.05.2015).
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (2014). "Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu", Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Yayınları, Yayın No:7.
- Hacıoğlu, Fatma Zeynep (2016). "Geri Kabul Anlaşması (Readmission Agreement)". *Genç Hukukçular Hukuk Okumaları- Birikimler-V*. (Der.) Muharrem Balcı. İstanbul. 409-419.
- Hackett, C. (2017). "5 Facts About Muslim Population in Europe", <http://www.pewresearch.org/fact-tank/2016/07/19/5-facts-about-the-muslim-population-in-europe/>, (Erişim Tarihi: 20.05.2018).
- International Organisation for Migration (2019). "Key Migration Terms" <https://www.iom.int/key-migration-terms> (Erişim Tarihi: 01.07.2019).
- İktisadi Kalkınma Vakfı. "Avusturya AB Dönem Başkanlığı'nı Devraldı", https://www.ikv.org.tr/ikv.asp?ust_id=2051&id=3231, (Erişim Tarihi: 13.02.2019).
- Karavaşin, M. (2012). *Avrupa Birliği'nde Ortak Göç Politikası Oluşturma Çabaları ve Ulusal Farklılıklar Sorunu*. Ankara: T.C. Çalışma Ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Avrupa Birliği Koordinasyon Dairesi Başkanlığı Yayınları.
- Kaya, A. (2013). *Avrupa Birliği Hakkında Merak Ettikleriniz, Avrupa Birliği'ne Giriş*. İstanbul: Hiperlink Yayınları.
- Köhler, M. (2017). Comprehensive Crisis Management. In A. Jünemann, N. Fromm, N. Scherer (Ed.), *Fortress Europe? Challenges and Failures of Migration and Asylum Policies* (pp 73-83). Wiesbaden, Germany: Springer.
- Milliyet (2016). "Avrupa'yı Sarsan Terör Saldırıları," <http://www.milliyet.com.tr/avrupa-yi-sarsan-teror-saldirilari-dunya-2278356/>, (Erişim Tarihi: 20.0.2016).
- NTV (2018). "Avusturya, AB Konseyi Dönem Başkanlığını Devraldı", https://www.ntv.com.tr/dunya/avusturya-ab-konseyi-donem-baskanligini-devraldi,K_a_OG5iykGrOz-8ZQ4QPCQ, (Erişim Tarihi: 13.02.2019).
- Özgen, A. Ö. (2010). *Avrupa Birliği Göçmenlik Politikaları: Tarihsel Geçmiş ve Mevcut Durum*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Reuters (2015). "Troubling Image of Drowned Boy Captivates, Horrifies", <http://www.reuters.com/article/us-europe-migrants-turkey/idUSKCN0R20IJ20150902>, (Erişim Tarihi: 15.05.2017)
- Sever, H. ve Sever, M. (2013). "Avrupa Birliği ve Türkiye Ekseninde Düzensiz Göç ve İltica Paradoksu: Domino Etkisi Sonrası Yaşananlar". *Polis Bilimleri Dergisi*, 15(2): 85-108.
- Şahal Çelik, D. (2018). *Koşulluluk Bağlamında Düzensiz Göçle Mücadelede Avrupa Birliği Geri Kabul Anlaşmaları ve Türkiye'ye Yanılmaları*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Mülteci Hakları Alt Komisyonu (2018). "Göç ve Uyum Raporu" https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/docs/2018/goc_ve_uyum_raporu.pdf, (Erişim Tarihi: 24.03.2018).
- T.C. AB Bakanlığı (2016). "18 Mart 2016 Tarihli Türkiye - AB Zirvesi Bildirisi", https://www.ab.gov.tr/files/AB_Iliskileri/18_mart_2016_turkiye_ab_zirvesi_bildirisi_.pdf, (Erişim Tarihi: 03.02.2018)

- TRT Haber (2018). “Avusturya’da Avrupa Birliği’nin Göç Politikaları Protesto Edildi”, <https://www.trthaber.com/haber/dunya/avusturyada-avrupa-birliginin-goc-politikalari-protesto-edildi-384583.html>, (Erişim Tarihi: 13.02.2019)
- Uluslararası Göç Örgütü (2009). Uluslararası Göç Hukuku Göç Terimleri Sözlüğü, (Ed.) Bülent Çiçekli. Uluslararası Göç Örgütü Yayınları: No:18.
- UN Dispatch (2018). “European Union Releases Facts and Figures for Migrant and Refugees Arrivals in 2018”, <https://www.undispatch.com/european-union-releases-facts-and-figures-for-migrant-and-refugees-arrivals-in-2018/>, (Erişim Tarihi: 13.02.2019)
- Völkel, J.C. (2017). When Interior Ministers play diplomats: Fatal ambiguities in Europe’s securitised migration policy. In A. Jünemann, N. Fromm, N. Scherer (Ed.), *Fortress Europe? Challenges and Failures of Migration and Asylum Policies* (pp. 83-105). Wiesbaden, Germany: Springer.